

***mäden -tyyppinen mon. genetiivi**

Yksikkövirtaloisen monikon genetiivin (**kaladen*) esiintymisalue itämerensuomalaisissa kielissä on kuten tiedetään suomen länsimurteet (tarkemmin ks. KETTUNEN SM III A n:o 186), viro ja liivi. Yksitavuisissa sanoissa tämän tyyppin alue on kuitenkin huomattavasti suppeampi, koska kaikkialla länsimurteissa mon. genetiivin loppu liittyy niissä monikon vartaloon. Mutta vanhassa kirjasuomessa ja länsisuomalaisissa paikannimissä on melkoinen määrä *mäden -tyyppisiä mon. genetiivejä, joista on hajamainintoja kirjallisuudessa mutta joita ei tähän mennessä ole yksityiskohtaisesti tarkasteltu. Tällaiseen tarkasteluun lienee kuitenkin aihetta, koska sen avulla on mahdollista oikaista ja täsmentää joitakin vanhan kirja kielen ja paikannimien *mäden -tyyppiä koskevia lausuntoja. Samassa yhteydessä käsitellään myös sen esiintymistä muissa ims. kielissä, nim. virossa ja liivissä.

Suomi. V a n h a k i r j a k i e l i. Tutkimuksessaan Mikael Agricolan äidinkielestä (Suom. Suomi 3 s. 119) OJANSUU huomauttaa: »Agricolalla esiintyy vielä jotenkin säännöllisesti sellainen kantasuomalainen mon. gen. tyyppi kuin maadhen, tödhen (lue *työden*), teeden (lue *tieden*) jne. Se on muilla 1500-luvun kirjailijoilla melko harvinainen». Teoksessa Mikael Agricolan kielestä Ojansuulla on tästä tyyppistä seuraavat esimerkit: maadhen, lwdhen, Munaskudhens, päedhens, ödhen, Töödhen, Tödhen, Tiedhen, tieden ja sekamuotoiset Syydhein, Tiedein (s. 53, alav. 1). Kirjassaan Suomalaisista paikannimitutkimusta Ojansuu sanoo: »Genit.-tyyppi *mäden*, *tööden*, *tieden* on yleinen vielä Agricolalla» (s. 213). Sen esiintymisen Agricolan kielessä toteaa myös RAPOLA Suomen kirjakielen historiassaan (I s. 157) mutta antaa sen yleisyydestä päinvastaisen tiedon kuin Ojansuu. Rapolan mukaan Agricolan kielessä on yleensä **maidhen, töidhen, maiden, töiden** jne. sekä myös **m u u t a m a n** kerran **maadhen, Töödhen**.

Rapolan käsitys *maidhen* ~ *maadhen* -genetiivien esiintymisestä Agricolaalla pitääkin paikkansa. Laskelmieni mukaan Agricolaalla on kaikkiaan 157 **maidhen* -tyyppiin kuuluvaa muotoa, kun taas **māden* -tyyppisiä on yhteensä 22, jälkimmäisiä siis vain n. 12 %.

Agricolalla on ainakin seuraavat **māden* -tyyppiset muodot¹: *Hādhen* I 710 || *Munaskudhens* III 111, *munaskudhen* III 443, *mwnaskudhens* III 469; *Vdencwdhens* (Ia mine lackautan caiken henen Ilons henen Iuhlans / henen *Vdencwdhens* / henen *Lepopeiuens* / ia *iocaitzen* henen *Pyheinpeiuens*; nyk. Ja minä teen lopun kaikesta hänen ilonpidostansa: hänen juhlistansa, uusistakuistansa ja sapateistansa ja kaikista hänen pyhäpäivistänsä) III 608—609 || *lwdhen* II 160 || *maadhen* I 686, *Maadhen* III 602 || *mudhen* II 567 || *heiden päedhens* II 687 || *syydhen* I 766 || *Tiedhen* I 243, *tiedhen* II 84 (kahdesti) || *tödhen* I 389, II 310, *meiden omain hywein tödhemme eli ansioma pälle* I 806, *tödhen* II 69, *Tödhen* III 230, *Tödhen* II 411, 439 || *Ödhen* I 38.

Edellisiä paljon runsaslukuisemmat ovat **maidhen* -tapaukset: *Häiden* III 15, *Häidenlaulu* III 410 || *Nursanluidhen* III 653 || *Maaiden* III 379 || *muidhen* 21 kertaa, *muiden* I 705, *muijdhen* I 97, 691, 694, 808, *mwijdhens* I 766, *mwidhen* II 18, 447, 546, *mwidhen* II 19, *muyden* I 5 || *puidhen* III 517, 749, henen *puidhens* III 735 || henen *päidhens* II 693, *Päidhens* II 695, 708 || *sinun Teidhes päle* III 393, henen *Teidhens päle* III 410, *caikein heiden Teidens päle* III 542 || *töidhen t. Töidhen* 44 kertaa, *töiden t. Töiden* 25 kertaa, *töijdhens* I 515, 578, 624, 686, 752, *Pahaintöijdhens* I 204, *Töijdhens* I 353, *töijden* I 766, *töydhens* I 188; (omistusliitteisiä muotoja:) *töijdhens* I 632, 826, *töidhens t. Töidhens* 16 kertaa, *töidens t. Töidens* 8 kertaa, *töijdhens* I 284, 608, 678, *Töijdhens* I 180, 234, *töijdhense* I 215, *Töidense* II 422, *Töijdhense* I 200.

Yksitavuisissa sanoissa Agricolaalla esiintyy *-ten* -loppua, joka ainakin kerran on liittynään yksikön vartaloon: *töteni* I 648, mutta kahdesti monikon vartaloon: *minun Teiteni päle* III 732, *pahaintöiteni* III 251; huom. lisäksi *Töitens* III 252. Vielä on muutama sekamuotoinen *-d(h)ein* -loppu; se liittyy neljästi yksikön vartaloon: *Syydhein* III 769, *Tiedhein* III 118, 119, *Tiedein* III 514 ja pari kertaa monikon vartaloon: *muidhein* III 703, *Muidein* III 466. — Mainittakoon lisäksi, että *muu* -pronominin monikon genetiivin päätteenä on varsin usein *-nen* tai (sekamuotoinen) *-nein*, joka yhtä poikkeusta lukuunottamatta liittyy monikon vartaloon: *muinen* 8

¹ Vanhan kirjakielen — sekä viron että suomen — ortografiaa on tässä sikäli yksinkertaistettu, että *f* on kirjoitettu tavallisella *s*:llä ja kirjainten yläpuolella oleva *n*:ää (harv. *m*:ää) tarkoittava viiva on korvattu *n*:llä (resp. *m*:llä).

kertaa, *mwinen* I 520, II 582, 695, *muijnen* I 769, 801, *mwijnen* I 644, 648, 759, *muinein* II 17, 421, *muijnein* I 841. Poikkeus: *mwnen waijmodhen* I 841 (hiukan aikaisemmin samalla sivulla: *mwijnen waijmoin* ja *muijnein waijmoin*). Tästä **-nden* -loppua edellyttävästä genetiivimuodostuksesta ks. LAURI POSTI Vir. 1937 282—293¹.

Upsalan evankeliumikirjan katkelmassa on neljä tarkasteltavanamme olevaa genetiiviä. Kaikissa niissä mon. genetiivin päätte on liittynäänä yksikkövirtaloon: *tödhen* (Suomi 101 ss. 113, 118), *töden* (s. 113), *teijdhnen pahain tödennä edestä* (s. 113). Päinvastaisella kannalla on jo Westhin teksti: *töidhen SKM* I s. 61, *töijden* s. 107, *meiden töidhennæ ielken* s. 147, *hyuaintöides tächden* s. 175 sekä Cod. Ups. B 28: *töidhen SKM* I s. 40 samoin kuin näitä myöhäisempi kirjakieli. Niinpä 1642:n raamatussa on monikkovartaloinen tyyppi niissä tapauksissa, joissa vielä Agricolalla on *maadhen: teiden haaroin* s. 578a (Agr. *tieden*), *töiden ansiost* s. 650a (Agr. *tödhen*), *töidens jälkeen* s. 575a (Agr. *tödhens*) jne.

P a i k a n n i m i ä. Eri puolilta Länsi-Suomea voidaan esittää melkoinen joukko yhdysperäisiä paikannimiä, joiden alkuosana on **mäden* -tyyppiä oleva mon. genetiivi. Luettelen tässä kaikki ne jotka sattuvat olemaan tiedossani (joukossa epävarmojakin).

**mäden.* Tämä lienee alkuosana Hl. Koskelta mainitussa rajapaikan nimessä *Madenlachde*, joka esiintyy v. 1470 annetussa tuomiossa (säilynyt vain jäljennöksenä v:lta 1685; HAUSEN FMU IV s. 350).

ARMAS LUUKKO esittää teoksessaan Etelä-Pohjanmaan keskiaika, että Maalahden (ruots. Malax) pitäjän nimi olisi vanhojen kirjoitustapojen nojalla rekonstruoitava muotoon **Maadenlahti* (s. 77). Ne vanhat asiakirjamuodot, joille tulkinta rakentuu, ovat *Madelaxboo* 1491 (HAUSEN FMU V s. 322) ja *Madelaxby* 1504 (HAUSEN FMU VI s. 321). Näiden rinnalla on runsaasti kirjoitustapoja, joissa ei esiinny *-de-* ainesta: *Malaxby* 1491 (HAUSEN FMU V s. 322), *Maalax* 1493 (Stockholms stadsböcker, Ser. 2. Tänkeböcker 3 s. 96), *Offremalax* 1545 (Tänkeböcker, Ny Följd 1 ss. 111, 112); lisäksi ks. KARSTEN Svensk bygd i Österbotten II s. 68. **mäden* -alun olet-

¹ *M u i d e n* yksitavuisten pronomiivartaloiden mon. genetiivissä ovat **-nden* -loppua edellyttävät muodot Agricolalla melkein yksinomaisia: *nijnnen* t. *Nijnnen* 80 kertaa, *nijnne* I 156, *ninnen* III 596, *nijnen* t. *Nijnen* 63 kertaa, *ninen* t. *Ninen* 401 kertaa, *ninenki* II 589; *ninein* II 635 || *neinnen* t. *Neinnen* 6 kertaa, *neinen* t. *Neinen* 35 kertaa, *näinen* III 3; *neinein* III 544 || *ioinen* t. *Ioinen* 4 kertaa, *ioinenga* t. *Ioinenga* 54 kertaa, *ioijnen* t. *Ioijnen* 2 kertaa, *ioijnenga* t. *Ioijnenga* 24 kertaa || *quinen* III 631, *quingenga* II 594, 655, *Quingenga* II 276. **-den* -lopusta on poiminnoissani vain 3 tapausta: *niden* II 30, 246, *nijdhen* III 341 eli 0,4 % koko määrästä. Pari esimerkkiä on *-ten* -lopustakin: *niten* III 319, *nijten* III 395.

taminen Madelax kirjoitusmuodon perusteella on mahdollista, mutta jäljempänä mainitusta syystä sitä tuskin käy pitäminen todennäköisenä.

Maalahden nimestä on muitakin selityksiä kuin Luukon esittämä. J. R. ASPELIN mainitsee Kertomuksessa Maalahden pitäjistä (Suomi II 6) nimen 1600-luvulla välistä kirjoitetun *Mahalax*, mistä syystä kotiseudun kuvaaja E. KLINGTUS arvelee että »*Stenskärfsjärd* -nimistä lahtea, johon Maalahden-joki laskee, ennen mailmassa olisi kutsuttu *Mahalahdeksi*, josta Ruotsalaiset olisivat taivuttaneet nimen *Malaks*». Toisen arvelun mukaan, jonka Aspelin esittää, pitäjä olisi saanut nimensä Maalahden ja Sulvan välillä olevasta *Söderfjärd*-nimisestä lahdesta, jota suomalaiset olisivat kutsuneet Maalahdeksi (s. 131). Näihin vanhoihin selityksiin turvautuu myös SAXÉN tutkimuksessaan *Finska länord i östsvenska dialekter* (s. 170). Aspelinin pitäjänkertomuksesta saamiensa rekonstruktioita Maalahti (*maa* 'land' + *lahti*) ja Mahalahti (*maha* 'buk, mage, liv' + *lahti*) Saxén puolustelee seuraavasti: »I ortnamnet **Malax** (fi. Maalaksi) skulle vi vänta oss å för a. Det långa a måste väl bero på att det uppkommit av ett kort a. Man kan nämligen tänka, att a förkortats i bitonig stavelse i de vanliga **Över-, Yttermalax**, som troligen akcentuerades antitetiskt med fortis på första leden. Dock är det även möjligt, att den finska formen av ordet ursprungligen haft kort vokal. Ordet skrives i äldre urkunder även **Mahalax**. Jfr. härmed **Kahalax** (nu **Kalax**), **Wåhalax** (nu **Våalax**) hos Krus (1618)» (s. 27). — Saxénin molempia selitysyriä täytyy pitää epäonnistuneina. Sellainen ajatus, että *a* olisi yhdyssanoissa *Övermalax* ja *Yttermalax* ollut sivupainollinen ja sitten lyhentynyt, tuskin on oikea. Päinvastoin on luultavaa, että *-ma-* tavu myös näissä yhdysnimissä on ollut pääpainollinen, niinkuin on laita esim. nimissä *Övre-Kalix* ja *Nedre-Kalix*. *Mahalax* taas, jonka Saxén mainitsee esiintyvän vanhoissa asiakirjoissa (lähteitä ilmoittamatta), näyttää arvoitukselliselta. Kun sitä ei ole esim. Karstenin tekemässä vanhojen nimiasujen poimielmassa, se lienee hyvin harvinainen, ehkä vain satunnainen.

Sensijaan T. E. KARSTEN selittää mahdollisesti oikein Maalahden nimen (*Svensk bygd i Österbotten* II s. 68). Hänen mukaansa sen alkuperäinen muoto on *Madelaksi 'Lak-vik', jota kuvastaa vanhojen asiakirjojen *Madelax* ja josta sitten on kehittynyt nykyinen ääntämys *mälaks*. Samalla kannalla on myös C-E. THORS (artikkelissa *Två österbottniska ortnamn* s. 9. *Studier i nordisk filologi* 35). Erittäin tärkeä tuki tälle olettamukselle on NISSILÄN huomautus, että Maalahdenjoen (ruots. *Malax-å*) suurin lähdejoki Laihialla on nimeltään *Madesjoki* (*Vir.* 1950 s. 189, vrt. myös ASPELIN mts. 118).

Maalahden pitäjä on vanhoja Mustasaaren kyliä, joista enimmällä osalla

on suomalaisperäiset nimet (LUUKKO mts. 77). Kun alueen vanha nimistö on kuitenkin osaksi ruotsalaisperäinen ja koska esim. Maalahden pitäjä on nykyisin täysin ruotsinkielinen, voitaisiin ajatella myös sitä mahdollisuutta että nimen alkuosa olisi ruotsalaisperäinen, nimittäin yhdistettävä ruotsin *mad* 'luhta' sanaan (joka muuten on tavallinen Ruotsin paikannimissä), esim. **Madalax*, *Madelax* > (ehkä **Mallax?* >) *Malax*. Vaikka tämäkin selitys on sekä äänteellisesti että asiallisesti puolustettavissa, se on kuitenkin vähemmän todennäköinen kuin edellä mainittu Karstenin käsitys.

Myös HEIKKI OJANSUU on käsitellyt Maalahden nimeä, tosin vain ohimennen. Luetellessaan Pohjanmaan ruotsalaispitäjien suomalaisia originaaleja hänellä on: *Malaks* < *Maalaksi* (Suomalaista paikannimitutkimusta I s. 270, myös s. 200). — Suhde on epäilemättä päinvastainen. Suomalainen *Maalahti* on kansanetymologisesti kehittynyt ruotsin *Malaks*-asuun nojautuen.

**mūden*. Vanhan Pietarsaaren suurpitäjän alueella on Munsalan pitäjä, jonka nimeä — huolimatta siitä että pitäjä on nykyisin ruotsinkielinen — pidetään suomalaisperäisenä. V:lta 1551 olevan *Modensall* kirjoitusasun perusteella Luukko arvelee, että »Munsalan vanhempi muoto lienee Muudensalo» (Etelä-Pohjanmaan keskiaika s. 81). Mainitusta lausunnosta ei selviä, käsittääkö Luukko rekonstruoimansa **Muudensalo* -asun alkuosan *muu* -sanan mon. genetiiviksi, mutta nähtävästi hän niin ajattelee.

Aikaisemmin Munsalan nimen alkuperää on selitetty toisinkin.¹ Saxén on kirjassaan *Finska länord i östsvenska dialekter* (ss. 72, 173—174) palauttanut — tosin epäröiden — nimen alkumuotoon **Mudansalo*, jonka alkuosa olisi *muta* 'dy, ävja, slam, gytta' -sanan genetiivi.² Kehitys Mudansalosta Munsalaan on Saxénin mukaan käynyt joko näin: *Mudensal* > sisäheiton tietä **Mudysal(a)* > metateettisesti *Mundsala* (asiakirjamuoto v:lta 1651) > *Munsala*, tai: *d* on ensin kadonnut muodosta **Mudysal* ja sen jälkeen taas kehittynyt *n:n* ja *s:n* väliin. Karsten katsoo Saxénin todennäköisesti osuneen oikeaan siinä, että nimessä olisi yks. gen. sanasta *muta* + *salo* (*Svensk bygd i Österbotten* I s. 569).

Karsten luettelee joukon Munsalan vanhoja asiakirjamuotoja: **Modensal** 1540, 1543, 1554, **Modensall** 1549, 1552, **Mudhensal** 1556, 1570, **Moden-**

¹ Mainittakoon että kirjoituksessa Muutamista ruotsinkielisen Pohjanmaan suomenkielisistä paikannimistä (Vir. 1897 s. 101) K. Grotenfelt kiinnittää huomiota vanhojen maakirjojen Modensal-muotoon mutta lisää: »vaan sen alkuperää en uskalla päättää».

² Suluissa Saxén esittää sen enempiä perustelematta toisenkin mahdollisuuden: »så framt vi ej här hava något gammalt personnamn».

sala 1655, Mundsala 1651, Munsala 1805, 1876 (mts. 569). Näiden perusteella on vaikea ainakaan ilman muuta päätellä, että nimen alkuosa olisi *Mudan-*. Toisen tavun *e*:lliset kirjoitusasut, jotka näyttävät olevan säännöllisiä 1500-luvulla, eivät tietenkään voi kuvastaa *a*:llista ääntämystä. Toisin on, jos oletamme, että suomalaisten joskus keskiajalla käyttämä *mudan-*alku olisi seudun ruotsalaistuttua kehittynyt paikallisessa murteessa *muden-* asuun, jollainen toisen tavun vokaalin muutos on ruotsalaismurteissa mahdollinen. **Mundsala** -kirjoitusmuoto (1651), joka Saxénin ensiksi esittämän selitysmahdollisuuden mukaan olisi metateettinen sisäheittoisesta **Mudysal(a)*-asusta, on kaiketi luettava *Munsala*; sen *d* on vain ortografinen.

Ojansuun selitys: *Munsala* < **Munninsalo* (nimestä *Muntti*) (Suomalaista paikannimitutkimusta I s. 270) on aivan mielivaltainen.

pūden*. Pirkkalassa on 1500-luvulla ollut **Pūdenniemi* -niminen talo. Sen vanhimmat asiakirjamuodot, joita ovat **Pudhenniemi, **Pudenemi**, **Pudenniemi**, **Pudeniemi** (ks. tarkemmin Länsiyläsatakuntalaisten murteiden äännehistoria I s. 153), viittaavat säännöllisesti **pūden* -alkuun.

pūden*. Jämijärven kylän nimi Pyylöniemi (murt. *pūlöniemi*) palautuu **pūden*-alkuun, mikä selvästi käy ilmi nimen vanhoista kirjoitustavoista. Suomen asutuksen yleisluettelossa olevien poimintojen mukaan se vv. 1663—1809 olisi kuulunut *Pyjde(n)niemi*: **Pydeniemi 1663, 1664, 1701, 1702, 1704, 1709, 1710, 1712, **Pydennjemi** 1800—1809, **Pydäniemi** 1733—1738, 1746, 1747, 1760—1771, 1773, 1774, 1777, 1778, 1790—1799, **Pydänjemi** 1742, 1750, 1752—1759, 1772, 1775, 1789, **Pydaniemi** 1722, 1726—1729, 1731, 1733—1735. Kirjoituskompastuksia, joista tosin jokunen voi olla SAY:n kopioitsijan tekemä, ovat **Pideniemi** 1683, **Pydänen** 1697, **Piedaniemi** 1723, 1724, **Pydäniemi** 1725, 1739—1741, **Pyndanjemi** 1744—1745. V. 1675 mainitaan Kyrön ja Ikaalisten käräjillä **Pydeniemi landet** (VOIONMAA Hämeen Kyrön erämaavalta. Tampere, tutkimuksia ja kuvauksia IV s. 58). Muutaman kerran tuolta ajanjaksolta on myös toisen tavun *e* > *ö* kehitystä osoittavia asuja, esim. **Pydöniemi** 1698 (VA 7410), **Pydönnjemi** 1788 (MHA A 21 1/23) ja samaan nimipesään kuuluva **Pydön Lahden niittu** 1798 (MHA A 25 14/10). Näitä labiaalistumatapauksia tuskin käy ymmärtäminen muuten kuin pitämällä 2. tavun *ö*:tä jo tuolloin kansankielessä vallitsevana. *e*:llisten kirjoitusmuotojen tavallisuus aina vuoteen 1809 asti on taaskin osoitus vanhojen kirjoitustapojen säilymisestä muuttumattomina. — Samoja Pyylön-nimiä on vielä Pyylöniemen viereisen järvenselän nimi *pūlönselkä*.

Hausenin julkaiseman Mustankirjan s. 455 on Henrik Klaunpojan laamannintuomiossa 15. 3. 1455 mainittu Kokemäeltä nimi **Pydheierffve**,

jonka Hausen luki omituisesti *Pitkejärvi*. Tästä huomauttaa Ojansuukin esittäessään näytteitä Hausenin luettelotyön kritiikittömyydestä. Ojansuun oma lukutapa on äänteellisesti moitteeton *Pyydejärvi* (Suomalaista paikannimitutkimusta I s. XXI). Mustankirjan tekstiin on pieni täydennys FMU IV:ssä s. 65, jossa tätä järveä selostuksessa kutsutaan *Pyhäjärveksi*, mutta lisäystekstissä nimi ei esiinny. Hausen on siis itse korjannut vanhemman lukutapansa toiseksi. Myös Aina Lähteenoja Suur-Huittisten pitäjän historiassaan lukee *Pydheierffven* Pyhäjärveksi arvelleen sen tar koittavan nykyään kuivanutta Kullaan Pyhäjärveä huittislaisten vanhalla eräreitillä (s. 130). On edelleen jätettävä avoimeksi kysymys, onko *Pydheierffve* kirjurin erehdysmuoto niinkuin sen Pyhäjärveksi selittäminen ehdottomasti vaatisi, vai onko seudulla sittenkin ennen ollut **Pyydenjärvi*, mihin vanha kirjoitusasu selvästi viittaa.

**söden*. Tähän kuuluvaa nimistöä on runsaanlaisesti vanhan Saastamalan suurpitäjän alueella. Länsiyläsatakuntalaisten murteiden äännehistoriassa I ss. 152—153 on esitetty seuraavat: Suodenniemen pitäjän nimi (murt. *suarenniämi*)¹, muutamat Suoniemen pitäjän nimen vanhimmista kirjoitusasuista (*Sodhennemi*, *Sodenniemi*, *Sodeniemi*, *Sodhennemij*, *Suodhennemis*, *Sodennemi*, *sodeniemen*; kaikki 1500-luvulta), Lavian Suodenjärvi (murt. *suarejjärvi*; järven- ja talonnimi) ja Suodenjoki (murt. *suarej-joki* ja *suarejoki*; joen- ja talonnimi), samoin Suodenniemen Suodenjärvi ja Suodenjoki, Mouhijärven Suodenjoki ja Suodenjoen niittu, Karkun Suodenperä sekä Tyrvään Suodenoja. Näiden lisäksi voitaisiin vielä mainita Lavian *suarellahti* ja *suarensäri*.

**söden* -nimet eivät kuitenkaan rajoitu vanhan Saastamalan seutuun, vaan niitä esiintyy myös lounaassa Somerolla ja taas toisaalta Päijänteen seudulla.

Hämeen ja Varsinais-Suomen vanhassa maakuntarajassa on ollut yhtenä rajamerkinä *Suodentaipale* (normaalistettu asu), joka mainitaan v:lta 1449 olevassa tuomiassa (AULIS OJA Someron historia vuoteen 1540 s. 38. Someron historia I). Maisteri Aulis Ojan ystävällisesti antamien tietojen mukaan Somerniemen ja Nummen välisen vanhan Suodentaipaleen rajapaikan nimi on alkuperäisissä asiakirjoissa kirjoitettu seuraavasti: Kiskon kihlakunnanoikeuden pöytäkirjassa 6. 10. 1679 § 14 (VA. cc 8) mainitaan laamanni Martti Martinpojan v. 1449 ja kihlakunnantuomari Klaus Åkenpojan 1500-luvulla vahvistamaksi raja-

¹ Ojansuu, joka tosin oli sillä kannalla, että Suodenniemi nimen alkuosa on *suo*-sanan monikon genetiivi, esitti myös toisen vaihtoehdon: »Se voisi olla *e- < ek* -loppuinen deverbaali verbiä *suotaa* — —» (Suomalaista paikannimitutkimusta I 213—214). — Tähän mahdollisuuteen viittaaminen on tarpeetonta.

paikaksi **Sudentaipale**. Somerniemen Oinasjärven jakokunnan verollepanokartassa v:lta 1703 on saman rajapaikan nimenä **Svodentaipale eller Svonkanda**. Jälkimmäinen merkintä osoittaa kiistattomasti, että rajapaikan nimi on tosiaan ollut Suodentaipale — niinkuin Oja on nimen lukenutkin. Näin ollen vuoden 1679 kärjäkirjurin tekemä Sudentaipale on ilmeisesti luku- tai kirjoitusvirhe, joka perustunee vanhempien tuomioiden Sodentaipaleen tms. väärinlukemiseen.

söden*-nimiä on todennäköisesti myös Päijänteen seudulta Tennilän käräjillä v. 1488 julistetussa tuomiossa mainittu **suojenniemi (HAUSEN Bidrag I s. 39).

tēden*. Saarioisten käräjien pöytäkirjassa on v:lta 1507 nimi **teden risti (HAUSEN Bidrag I s. 183), jonka Kannisto luki — varmasti väärin — *teiden risti* (ÄTUKA s. 25). Rapola onkin huomauttanut tämän nimen kuuluvan Suodenniemi -tyyppisten nimijäänteiden joukkoon (Vir. 1947 s. 72).

tēden*-nimiä lienee myös Maskun ja Nousiaisten välisenä rajapaikkana jo v. 1404 mainittu **Tedensalo. Alkuperäisasiakirja ei kuitenkaan ole säilynyt, vaan tämä nimimuoto on v:lta 1731 olevasta jäljennöksestä (HAUSEN FMU II s. 35). Hausenin julkaisussa on Tedensalo kirjoitusasun rinnalla suluissa **Teder**. Mistä jälkimmäinen muoto on saatu, sitä ei ilmoiteta; ainakaan puheena olevassa tuomiokirjan kohdassa sitä ei esiinny.¹

**töden*. Viljakkalassa on järven- ja talonnimi Työlöjärvi (murt. *tüälöjärvi*, usein myös *tüäläjärvi*), jonka vanhat kirjoitustavat osoittavat kuuluvan tähän yhteyteen. 1700-luvun nimimuodot eroavat lukutavaltaan vain toisen tavun vokaaliin nähden, joka muutamissa tapauksissa on e, toisissa ö: Tjödengerfwi, Työdenjärfvi ~ Työdönjärfvi, Työdön Järvi, Työdön Järven ojansuu, Tjölöjrvi (ks. Länsiyläsatakuntalaisten murteiden äännehistoria I ss. 96—97). — Ojansuu, joka ei tuntenut nimen vanhoja kirjoitustapoja, arveli että Ylöjärven Työlöjärvi olisi tulkittava *työlö* = *työläs* 'arbetsdryg, besvärlig, mödosam, svår, bråksam, tråkig' + *järvi*, siis 'työläskulkuinen järvi'. Samaan yhteyteen Ojansuu liittää mm. Helsingin Töölö(ö)n ja Maalahden Töl -nimet. Esim. Töölönlähti olisi alunperin merkinnyt vaikeakulkuista lahtea (Suomalaista paikannimitutkimusta I ss. 228—229, 265). Helsingin Töölö on kuitenkin selvästi ruotsalaisperäinen, alkuperältään aivan muuta kuin Ylöjärven Työlöjärvi. Töölön nimestä ks. esim. J. J. M(ikkola)n artikkelia »Töölö vai Tölö?» (Uusi Suomi 1936 n:o 165).

Edellisiä satakunta vuotta vanhempi on ylöjärveläinen **Tödenojan**

¹ Kohdan on pyynnöstäni tarkastanut mainitusta lähteestä maisteri Mauno Jokipi.

Sariko v. 1675 (VA Tk nn 5, 1.63; VOIONMAAN mukaan, Hämmäläinen eräkausi s. 464). Työdenoja on merkitty myös Pirkkalan puolelta, josta ovat isonjaon toimituskirjan nimiasut Työdenoja ja (rajapyykki) Työdenojan-ylinenjylhä 1771 (MHA H 5 8/15).

Etelä-Pohjanmaan puolella on ainakin yksi Työden- nimi, nimittäin Lapväärtin Töden Jerfvi (kahdesti) 1712 (MHA E 41: 8).¹

Pälkäneen Töyräniemen yksinäistalon nimi on jo etääntynyt melkoisesti **töden* -alusta, joka siihen kaikesta huolimatta kätkeytyy. Tästä nimestä on asiakirjamuotoja aina 1500-luvulta lähtien, ja vanhimmat niistä on luettava **Töödenniemi*: Tödenemi 1544, Töödhenemi 1565, Tödeniemi 1584 (SAY), Tödenniemi 1571 (Suomen hopeaveroluettelot 1571 III s. 86). 1600-luvulla nimi vaihtuu **Töidenniemeksi*: Töijdeniemi 1619, Töydheniemi 1634 (SAY). Tämä kirjoitustraditio jatkuu aina tähän päivään saakka. Esim. vuosien 1736—1742 kirkon pääkirjassa, joka on vanhin, talon nimi kirjoitetaan Töydenniemi. Sen jälkeiset pääkirjan kirjoitustavat ovat: Teudeniemi 1744—1750, 1751—1758, 1773—1777, 1779—1784, Teudenniemi 1759—1764, 1766—1771, Täydennjemi 1785—1790, 1792—1797, Töidennjemi 1798—1803, 1804—1809, Töydännjemi ja Töydenjemi rinnakkain 1810—1815, Teydennjemi 1816—1822, 1823—1829, 1830—1836, Teydenjemi 1837—1843, Täynennjemi 1845—1851, Täydenniemi 1852—1858, 1859—1865, ja v:sta 1866 eteenpäin Töydenniemi. — Hyvä esimerkki kirjoitustradition voimasta on se, että vielä nytkin kirkonkirjassa on Töydenniemi. Töydenniemi on alunperin ollut Töidenniemi muodon kirjoitusasu, mutta se on jäänyt vallitsevaksi senkin jälkeen kun *öi*-diftongia ei enää merkitty öy:llä. Töyräniemi on aivan myöhäinen muodostus; sitä ei tavata vielä kirkonkirjoissakaan. Sen kehkeytyminen on voinut tapahtua vasta sen jälkeen kun *ð* >> *r*-muutos tapahtui seudulla, ja tämä muutos taas on niin myöhäinen, että vielä nytkin Töyräniemen seudun syntyperäiset vanhukset ovat *l:n* kannalla, vaikka keski- ja nuorempi polvi jo onkin siirtynyt *r:n* käyttäjäksi. Nimiasu Töyräniemi on kansanetymologinen sekaantuma *töyrä*-sanaan, mikä sekaantuminen *ð* >> *r*-muutoksen jälkeen on helposti ymmärrettävä — varsinkin kun talo sijaitsee mäentöyräällä.

¹ Esittäessään nimirinnastuksia, jotka todistavat satakuntalaisten eränautinnan kerran ulottuneen Etelä-Pohjanmaan rannikolle ja Merenkurkun saaristoon asti, Luukko rinnastaa tässä mainitut Lapväärtin Tödenjärven, Pirkkalan Työdenojan ja Viljakkalan Työdenjärven, Etelä-Pohjanmaan keskiaika s. 24. Tämänlaatuisten rinnastelujen todistusvoima on kuitenkin vähäinen. On mitä luonnollisinta, että koko laajalla länsimurteiden alueella, jossa Työden -alku on odotuksenmukainen *työ*-sanan mon. genetiivi, tällaisia nimiä on muodostunut toisistaan riippumatta.

Sysmän Töijensalo, joka on kylä ja suurehko saari Päijänteessä, on niinkään vanhoja **töden* -nimiä. Vanhoissa lähteissä Sysmästä on useita **Töden** -alkuisia paikannimiä. VÄINÖ VOIONMAA mainitsee tutkielmassaan Itä-Hämeen asutuksen alkuperästä (Historiallinen aikakauskirja 1924): »Tödensaaria, Tödenniemiä, Tödenlampia mainitaan Sysmässä jo keskiajalla» (s. 7). Valitettavasti Voionmaan esityksestä eivät kuitenkaan käy selville nimien todelliset kirjoitustavat enempää kuin lähteinä olleet asiakirjatkaan. Sysmän pitäjän historiassaan JUVA (silloinen Juvelius) luettelee v:lta 1470 luonnonpaikkojen nimet **Tödensaari**, **Tödensalo**, **Tödenkolu** (I s. 43), niinkään v:lta 1470 rajapaikan **Työdenkamminkolu** (s. 62) ja v:lta 1464 **Tödenlammenkolho** (s. 64). Maisteri Aulis Ojan hankkimien tietojen mukaan on tuomiokirjassa v. 1689 nimi **Tödenlammenkälho** (VA öö 2: 155) ja v. 1691 **Työdenlamminkolu** (VA bb 13: 80). Kummassakin tapauksessa siteerataan erästä v. 1464 annettua tuomiota, josta ei kuitenkaan ole säilynyt alkuperäistä asiakirjaa. Sysmän Otamon kylän v. 1470 vahvistetulla rajalla oli v:n 1691 tuomiokirjan mukaan rajapaikkoina **Työdenlamminkolu**, **Leulekenwuorenotza** ja **Kolmentiehoarakangas** JUVA mts. 62). Samoilla tienoin tunnetaan nykyään nimet *Työlammmi* (harv. *Työlampi*), *Läyläkävnuor* tai *Läyläkkä* ja *Kolmentiehoara*. Tämän perusteella on ilmeistä, että Työlammmi aikaisemmin, ainakin keskiajalla, on ollut asussa **Työdenlammmi*. Yks. nom. -alkuinen *Työlammmi* on syrjäyttänyt mon. gen. -alkuisen *Työdenlammmin* aivan niinkuin Suoniemen pitäjän nimessä asu *Suoniemi* vanhojen lähteiden säilyttämän rinnakkaismuodon *Suodenniemen* (eri asia on Suodenniemen pitäjän nimi). Työnimiä on Sysmässä vielä muitakin, ainakin *Työjärvi* ja ent. torppa *Työranta* (Vehkajärven rannalla).¹

OJANSUULLA oli seuraava käsitys **mäden* tyyppin esiintymisestä Agricolan kielessä: »Otaksun tämänkin muodon kuuluneen Agricolan pernajalaiseen äidinkieleen. Se seikka, että sama tyyppi on säilynyt myös Suomenlahden vastakkaisella rannalla, ei ole tietystikään pelkkää sattumaa, sillä nämä eri rantueet ovat halki vuosisatojen olleet vilkkaassa yhteydessä toistensa kanssa» (Suomalainen Suomi 3 s. 119). — Kirjoituksessaan Kas M. Agricola keeles on eesti keele mõjundeid? (Eesti Keel 1935 ss. 48—62) MÄGISTE huomauttaa tästä Ojansuun mielipiteestä, jonka hän tulkitsee näin: »Võrdlemisel on ilmsesti mõeldud e. mitmuse genetiive *maade*, *tööde*

¹ Muita *työ* -alkuisia paikannimiä: järvennimi Työjärvi (murt. *tüöjärvi*) Parkanossa, peltolohkon nimi (lähellä järveä) Työsaari (murt. *tüäsäri*; kartassa v. 1763, kop. v:lta 1791, *Työsari*, Kuulialan talon arkisto) Pälkäneellä ja järvennimi Työjärvi (murt. *tüäjärvi*) Tyrvännön ja Hauhon rajalla (siitä kuuluu osa kumpaankin pitäjään).

jne., ja selge on, et see 'elavast läbikäimisest' oletetavasti tingitud Agr. keele ja e. ühisjoon võiks olla pärit eestist, kus ta on peagu üldeestiline, kuna kitsas sm. esinemisala võiks olla laenusaja pool». Mägisten mukaan ei kuitenkaan ole varmaa, että Pernajan vastarannalla Viron puolella olisi Agricolan aikoihin oltu **māden* -tyypin kannalla. Hän sanookin lopuksi, ettei ole pakottavaa tarvetta selittää Agricolan *maadhen* -tyyppiä virolaiseksi lainaksi, koska se voi olla suoraan kantasuomesta peritty.

Täysin hylkäävälle kannalle Ojansuun otaksumaan nähden on asettunut PENTTILÄ, joka tutkimuksessaan Upsalan suomenkielisen evankeliumikirjan fragmentin kielestä (s. 98) lausuu: »Kun Evang:issa on samanlaisia genetiivejä (— — —) ei ymmärtääkseni nytkään voida viedä sanottuja muotoja Agricolan pernalalaisen kotiperän yhteyteen, vaan pikemminkin asia on ymmärrettävä niin, että näitä muotoja tavattiin esiagricolaisessa kirjasuomessa vielä ainakin jonkin verran (ja luultavasti lounaismurteista siihen tullessa). Ne ovat siis jonkinlaista *commune bonum* Agricolalla.»

Edellä oleva **māden* -tyyppisten paikannimien luettelo, jota varmasti voidaan vielä täydentää, osoittaa jo tällaisenaankin että tyyppi on ennen ollut tuttu kautta länsimurteiden. Länsimurteiden alueelta ei ole tiedossani ainoatakaan keskiajalta tai edes 1500-luvulta peräisin olevaa asiakirjamuotoa, jossa esiintyisi tyyppi **maidēn*. Itämurteiden piiristä olevista nimistä taas on ainoastaan **maidēn* -tyyppiä. Esim. 1561:n Savon maakirjassa (kopio v:lta 1664) on Ojansuun suorittamien poimintojen mukaan seuraavat tähän kuuluvat nimiasut: **Maijen Taiffwall, Soiden Sälenpää, Soijen lahden Luchta, Soijen woren Mäkj** (Äännehistoriallisia lisiä ss. 7—8). Sysmän monet keskiaikaiset **Tüöden* -nimet ovat vain lisätodistus seudun kansankielen vanhasta länsisuomalaisesta pohjasta, mihin Sysmän nykyinenkin murre ja nimistö selvästi viittaavat.

**māden* -tyypin katoaminen länsimurteista on tietysti tapahtunut eri tahoilla hiukan eri aikoina. Vanhojen kirjailijoiden kielenkäytöstä voitaneen päätellä, että tyyppi on alkanut vaihtua monikkovartaloiseksi jo keskiajan puolella — muutenhan 1500-luvun kirjasuomen tavallisin edustus, joka on **maidēn*, ei kävisi ymmärrettäväksi. Muuttuminen oli nähtävästi 1500-luvulla jo kaikkialla loppuun suoritettu. Mielenkiintoisia ovat tässä suhteessa Pälkäneen Töyräniemen vanhat nimiasut, jotka vielä 1500-luvulla ovat **Työden* -alkuisia mutta 1600-luvulle siirryttäessä vaihtuvat **Töiden* -alkuisiksi. Kun tietää vanhojen kirjoitustapojen vanhoillisuuden, ei tämän perusteella kuitenkaan voi varmasti päättää, että vastaava muutos Pälkäneen kansankielessä olisi samanaikainen, vaan se lienee tapahtunut hiukan aikaisemmin.

Sitä eroa, joka nykyisin länsimurteissa vallitsee tässä käsiteltyjen yksi-

tavuisten ja taas toisaalta useampitavuisten nominien mon. genetiivin vartaloasuissa, nimittäin että edellisissä pääte liittyy monikko-, jälkimmäisissä yksikkövartaloon, ei ennen ole ollut. *i*:llisten paradigmamuotojen analogiavaikutuksesta johtunut **māden* -tyyppin vaihtuminen **maidēn* -tyypiksi on epäilemättä tapahtunut länsimurteiden omassa piirissä ilman että **maidēn* -tyyppin kannalla jo olleet itämurteet olisivat siihen vaikuttaneet.

Miten on ymmärrettävä Agricolan monet — vaikkakin kokonaisuuteen katsoen vain n. 12 %:n vähemmistöksi jäävät — **māden* -tapaukset, on vaikea tarkalleen sanoa. On mahdollista, että tyyppi kuului Agricolan pernalajaiseen äidinkieleen (jossa sitä tietenkään ei olisi pidettävä virolaisuutena), mutta yhtä hyvin Agricola on voinut saada kieleensä mainitut **māden* -muodot muuta tietä, esim. häntä aikaisemmasta kirjallisuudesta.

Viro. Puheena olevaa mon. gen.-tyyppiä tavataan kuten tunnettua myös virossa: *maade, teede, puude* jne. — Eesti Keelessä 1939 julkaisemassaan runsasaineistoisessa kirjoituksessa Piibli keel ja rahvakeel (ss. 174—226) ANDRUS SAARESTE tarkastelee kansankielen kuvastumista v:n 1739 Raamatussa ja esittää siinä tietoja tämän genetiivityypin levinneisyydestä sekä viron murteissa että vanhassa kirjavirossa. Niinkuin kirjoitukseen liittyvästä kartasta näkyy, *maade, puude* on viron murteissa hyvin laaja-alainen. Se on yleinen koko pohjois- ja keskivirolaisella murrealueella, saaret mukaan luettuna. Tärkeimmät poikkeukset ovat Alatagusen ja Kuusalun Jõelähtmen murteet, joissa on *maie*, Itä-Harjumaan *ma(a)te* ja lisäkun *puite, luite*. Eteläviron murteissa on vallitsevana *maie, puie*.

Vanhan kirjaviron esimerkkien johdosta Saareste huomauttaa, että (v:n 1739) »raamatunkäännöksen edellinen traditio on tässä seikassa epämääräinen (osaksi vähäisten näytteiden vuoksi) ja horjuva». Saaresten pömielmien mukaan esim. Müllerillä on **Puide, Luide**, Hornungin kieliopissa sekä **Pude** että **Puie**, v:n 1715 UT:ssa **mude** ja Thor Hellellä Itä-Harjumaan murteen mukaisesti *sote 'soote, soodest'*. Hellen kielestä mainitaan lisäksi tähän yhteyteen kuuluvina muodot **pudel** ja **munde** ~ **muunde** ~ **muinde**. V:n 1739 Raamatusta on kolmenlaisia esimerkkejä: a) **mude, pudele**, b) **nende sutest**, c) **muunde**.

Saatuani tilaisuuden poimia prof. JUULIUS MÄGISTEN toisia tarkoituksia varten tekemistä vanhan kirjaviron muistiinpanoista tähän kuuluvan aineiston, saattanee sen esittelemisestä tässä yhteydessä olla kirjaviron historiankin kannalta jotain hyötyä.

Müllerillä näyttää olevan aina monikkovartaloon liittyvä genetiivi, esim. **minu Luide siddes** VhGEG XV s. 240, **nente Luide paele** s. 277, **nente Surnu Luide kaas** s. 278, **nente Puyde alla** s. 42, **Puide saeas** s. 241, mutta

Stahlilla on kumpaakin tyyppiä: *suhde sisse Hand- und Hausbuch ~ keickede puide pehle*.

Mielenkiintoista on verrata toisiinsa v:n 1739 Raamattua ja etelävirolaista v:n 1686 Uutta Testamenttia (Wastne Testament). Edellisen kielessä *maade, puude* -genetiivit (ja tähän genetiiviin perustuvat sijat) ovat ylivoimaisena enemmistönä, kun taas v:n 1686 Uudessa Testamentissa niitä ei esiinny ollenkaan: a) *kude seast II Moos. 12: 2 | omma lude pärrast Hebr. 11: 22 (UT 1686: nink käsk ommist Luist), temma lude kõrwa 'hänen luitensa viereen' I Kun. kirja 13: 31, särelude külges V Moos. 28: 35 | nende made II Kun. 18: 35, keige made sees I Moos. 41: 54, keige Made issand Juudit 2: 5; keige madele teinud Jes. 37: 11, II Kun. 19: 11 | mude pagganatte seas Room. 1: 13 (UT 1686: töisteke Pagganide seän) | temma peadest IIm. 13: 3 (UT 1686: temmä Päist) | pude sekka I Moos. 3: 8, nende pude peäle I Moos. 22: 9, pude peält II Moos. 10: 5, pudega Tuomar. 6: 26; egga pudele (sm. käännöksessä: älkää myös vahingoittako puita) IIm. 7: 3 (UT 1686: ei kah Puid) | tede peäle Mat. 22: 10 (UT 1686: Teije pähle), tede peäl Jaak. 1: 11, V Moos. 10: 12, tede peält II Kun. 17: 13, b) lajissaan harvinainen on: *mis nende sutest wälja tulli* (sm. käännöksessä: jotka lähtivät niiden suusta) IIm. 9: 18 (UT 1686: kumb neide Suhst wälja tulli), c) *muunde asjade järrele Mark. 4: 19 (UT 1686: mink mitto muh Asja Himmo lähwa sinnä sisse), ja muunde lihha takkanouduud Juud. 7 (UT 1686: nink muh Leha perrälännu), muunde pagganaitte wasto II Makkabeal. 6: 14, muunde asjade polest II Makkabeal. 12: 11.* V:n 1739 raamatunkäännöksellä on ollut tässä niinkuin monessa muussakin seikassa suuri merkitys kirjaviron myöhemmälle kannalle.*

Liivi. Puheena oleva gen.-tyyppi on liivissä yksinomainen: *pūd, lūd, mōd, mōd, mād*. Liivin edustus liittyy tässäkin Viron saarimurteisiin.¹

Edellä olevasta katsauksesta näkyy, että **mäden* -tyyppinen mon. genetiivi on tai ainakin on ollut tunnettu suomen länsimurteissa, virossa sen etelämurteita lukuunottamatta ja liivissä. Sen kantasuomalaisuutta on jo tämänkin vuoksi pidettävä varmana. Niinkuin RAVILA on huomauttanut, koko yksikkövartaloinen ns. mon. 2. genetiivi on syntynyt kantasuomessa yksikön analogiaan perustuen monikon nominatiivimuodon pohjalla (FUF 23 s. 53, FUF 27 s. 71), siis *mā : män = māt : x*, josta *x = *mäden*.

PERTTI VIRTARANTA

¹ Liivin ja viron saarimurteiden kosketuskohdista ks. ARISTE Hiiu murrete häälikud (Acta et commentationes universitatis Tartuensis B XLVII) ss. 29, 39, 57, 103, 113, 123, 246 ja 271. — Koko kysymys on vielä perusteellisesti selvittämättä.

Der singularstämmige Genitiv **māden* in den ostseefi. Sprachen (S. 394.)

PERTTI VIRTARANTA

Das Verbreitungsgebiet des singularstämmigen genitivus plur. (**kala-den*) erstreckt sich in den ostseefi. Sprachen über die westfi. Mundarten, das Esthnische und Livische. In einsilbigen Wörtern kommt dieser Genitivtyp jedoch nur auf einem bedeutend engeren Gebiete vor, und zwar wird überall in den westfi. Mundarten der genitivus plur. mit dem Pluralstamm gebildet (**maiden*). In dem vorliegenden Aufsatz werden die Verhältnisse in der alten fi. Schriftsprache eingehend untersucht; dabei zeigt es sich, dass der Sprachgebrauch von Mikael Agricola doch zahlreiche Beispiele des singularstämmigen Genitivs (**māden*) bietet, obgleich der pluralstämmige Genitiv (**mai-den*) bei Agricola deutlich vorherrscht. Sämtliche in dem (aus dem XVI. Jh. stammenden) sogen. Uppsala-Evangelium vorkommenden Fälle gehören zum singularstämmigen Genitivtyp (**mā-den*), aber schon der Text von Westh, Cod. Ups. B. 28 und die erste fi. Bibelübersetzung (vom Jahre 1642) zeigen die andere Bildung. Anschliessend werden im Aufsätze die westfi. Ortsnamen behandelt. Unter diesen Ortsnamen, die aus verschiedenen westfi. Dialektgebieten stammen, kann man eine beträchtliche Anzahl von Zusammensetzungen feststellen, in denen das erste Glied ein singularstämmiger genit. plur. ist oder ehemals gewesen ist. Einige von diesen Ortsnamen sind heute schon untergegangen, andere sind lautlich so verändert (z.B. aus volksetymologischen Gründen), dass man die ursprüngliche Singularstämmigkeit nur noch in ältesten Dokumenten (Aktenstücken) in Spuren finden kann.

Die alte fi. Schriftsprache und die Ortsnamen zeigen, dass der singularstämmige genit. plur. früher auf dem ganzen westfi. Dialektgebiete bekannt gewesen ist. Soviel man weiss, gibt es in den westfi. Ortsnamen keine Belege des pluralstämmigen

Genitivtyps (**mai-dēn*), weder aus mittelalterlichen noch aus Aktenstücken des XVI. Jh. westfi. Ursprungs. In ostfi. Ortsnamen dagegen ist der pluralstämmige Genitiv (**mai-dēn*) allein herrschend. Der **māden*-Genitiv ist in verschiedenen westfi. Dialektgebieten zu verschiedenen Zeiten verloren gegangen. Es begann schon im Mittelalter der **mai-dēn*-Typ dafür einzutreten und zwar unter Einfluss der Analogie anderer Paradigmaformen mit *i*-Plural.

Der singularstämmige genit. plur. (*maa-de*) kommt auch im Esthnischen vor, und zwar ist er in allgemeinem Gebrauch im nord- und mittelesth. Dialektgebiet, Dagö (Hiiumaa) und Ösel (Saaremaa) einbegriffen. Für das Südesthnische ist der pluralstämmige (*mai-e*) Typ kennzeichnend.

In der alten esthn. Schriftsprache (die Beispiele stammen von Saareste und aus den Exzerpten von Mägiste) erscheint dieselbe Doppelvertretung: die alte südesthn. Schriftsprache, die die südesthn. Dialekte vertritt, weist den pluralstämmigen genit. plur. auf, die nordesthn. Schriftsprache dagegen bietet reichliche Belege des singularstämmigen Genitivs. Wenn man z.B. den Sprachgebrauch der nordesthn. Bibelübersetzung vom Jahre 1739 mit dem des südesthn. N. Testaments vom Jahre 1686 vergleicht, kann man beobachten, dass die Bibelübersetzung fast durchweg den *maade*-Typ, das N. Testament aber keine Spuren davon aufweist. Im Livischen ist der singularstämmige Genit. plur. allein herrschend.

Aus dem oben Gesagten muss man schliessen, dass der singularstämmige genit. plur. **māden* in westfi. Dialekten, im Esthn. (ausser in den südesthn. Dialekten) und Livischen bekannt gewesen ist. Schon deshalb muss man seinen urfinnischen Ursprung für unzweifelhaft halten. Wie schon Ravila angedeutet hat, ist der sogen. zweite, singularstämmige plur. genit. im Urfinnischen auf Grund des nominat. plur. in Analogie zum Singular entstanden, also: $mā : m\bar{a}n = m\bar{a}t : x$; wobei $x = *m\bar{a}den$.